

Plató: República

Per a cada text, i a més d'explicar-lo amb paraules pròpies, penseu la pregunta:

Per què diu Plató (o per què es pregunta Plató, si es tracta d'una pregunta), en el text, X?
Tingueu en compte els aspectes del pensament de Plató que hi siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en aquest text.

on 'X' és la frase subratllada del text. Igualment, podeu mirar d'explicar el significat, en el text, de les paraules o expressions marcades en **vermell**.

Llibre II: 368c-376c

1.

I Glaucó i tots el altres em demanaven que la defensés fos com fos, que no afluixés el meu raonament, sinó que escrutés què són ambdues coses, la justícia i la injustícia, i que pel que fa als avantatges de cadascuna, mirés de debò què hi ha. Jo, doncs, vaig dir el que em semblava: "La recerca que emprenem no és poca cosa, sinó pròpia d'un que hi veu agudament, pel que crec. I ja que nosaltres no hi som hàbils, sóc del parer" –vaig afegir– "que hem de fer aquesta investigació com si algú ens manés llegir de lluny unes lletres petites, i nosaltres fóssim curts de vista. I aleshores hi hagués algú que s'adonés que en un altre lloc hi ha les mateixes lletres, però més grosses i ocupant més espai. Opino que això li apareixeria com tota una troballa; primer llegiria aquestes, i després es fixaria en les petites, a veure si casualment són les mateixes."

"Ens sembla molt bé" –féu Adimant–. "¿Però és que veus alguna cosa tal en la recerca referent a la justícia?"

"Ja t'ho diré" –li vaig fer–. "La justícia, diem, és cosa d'un **home en particular**, però també és de tota la ciutat."

"Naturalment" –respongué ell.

"I la **ciutat**, no és més que un home sol?"

"És més" –acordà.

"Doncs potser en un objecte més gros hi hagi una **justícia** més grossa i més fàcil d'assimilar. Per tant, si ho voleu, primer mirarem què és la justícia a les ciutats, i després ho examinarem igualment en cada persona: observarem la paritat del que és més gros en la figura del que és més petit."

"Doncs em sembla que parles molt bé" –afirmà ell.

2.

"Naturalment, prohibíem al sabater que s'emprenqués de fer de pagès o de teixidor, o de paleta, perquè el treball del sabater ens fos satisfactori, i dels altres oficis també n'assignàvem només un a cadascú, **aquell per al qual cadascú hagués nascut** i en què pogués treballar bé tota la vida prescindint dels altres i aprofitant bé les oportunitats. ¿Potser no és de la màxima importància que les coses de la guerra es realitzin com cal? ¿O són tan fàcils que qualsevol pagès pot ser soldat, o qualsevol sabater, o qualsevol professional d'un altre ofici, això quan el joc dels daus o el del jaquet ningú no el juga prou bé si no l'ha après de petit, o bé hi juga com de més a més? ¿És que qui embraça un escut o pren qualsevol altra de les armes o artefactes bèl·lics que serà de cop i volta un lluitador competent entre els hoplites o els soldats d'altres menes, això quan de les altres eines no n'hi ha cap que només de ser agafada converteixi l'home en professional o en atleta, i no servirà per a res a qui no aprengui el saber respectiu ni en tingui l'experiència suficient?"

"Vaja valor, llavors, el de les eines!" –comentà ell.

"Per tant" –vaig continuar– "com més important sigui la tasca dels **guardians**, tant més els caldrà estar-se de tots els altres oficis, i, al seu torn, la màxima cura i competència en la seva professió."

"Ja ho crec" –va dir ell.

Llibre IV: 427c-445e

3.

Li vaig dir: "La **temprança** és un cert ordre, i un domini d'alguns plaers i passions, dels quals prediquem que es mostren, no sé pas de quina manera, superiors a un mateix; hi ha altres dites que semblen tenir petges d'aquesta. Oi que sí?"

"Sí, i molt."

"¿I no és ridícul això de «ser amo de si mateix»? Perquè el qui és amo de si mateix, per descomptat, també és esclau de si mateix, i és un amo esclau, perquè en un cas i en l'altre un s'adreça a si mateix."

"I per què no?"

"A mi em sembla que el que significa aquesta dita és que en un mateix individu, en la seva ànima, hi ha quelcom més bo i quelcom més dolent; sempre que per naturalesa allò bo domina allò dolent, «ser amo de si mateix» indica això, i és un elogi. Però quan per una mala formació o una mala companyia allò bo és dominat per una quantitat superior de mal, i queda rebaixat, tal cosa és menyspreada com un ultratge; el qui és així és titllat d'inferior a si mateix, i d'incontinent."

"Perquè és molt natural" –va dir.

4.

"Per tant, si cal anomenar una ciutat mestressa de plaers i de passions, mestressa de si mateixa, és la nostra la que hem d'anomenar."

"Totalment" –va dir ell.

"I, segons tot el que hem dit, no serà temperada?"

"Sí, i molt."

"I si fins i tot en una altra ciutat hi ha la mateixa opinió entre els governants i els súbdits referents a qui han de governar, això també ho tindrem a la nostra. O et sembla que no?"

"Sí que m'ho sembla, i molt" –va dir.

"I quan sigui aquesta la situació, ¿en quins dels ciutadans diràs que hi ha la tempraça, entre els governants o entre els súbdits?"

"Com sigui, en els uns i els altres" –va dir.

"¿Veus amb quina justesa" –vaig dir jo– "hem vaticinat que la tempraça s'assembla a una harmonia?"

"I per què?"

"Perquè no és com el coratge o com la saviesa, que són, cadascun, en una part de la ciutat, i la fan, el primer, coratjosa, i l'altra sàvia. La tempraça no actua així, sinó que s'estén, simplement, per tota ella, i fa cantar el mateix als més dèbils, als més forts i als mitjans, classificats com vulguis, per la seva intel·ligència, per la seva força, o pel seu nombre, o per la seva riquesa o qualsevol altre criteri similar, de manera que amb tota correcció podem dir que és tempraça aquesta concòrdia, aquest acord natural entre el superior i l'inferior, sobre quin element dels dos ha de governar tant a la ciutat com en cada individu."

"Sóc exactament de la mateixa opinió."

5.

"Doncs escolta si té algun sentit el que ara et dic" –jo que vaig fer-li– "perquè el que des del principi, quan fundàvem la ciutat, hem proposat que cal fer en tota circumstància, és precisament el que em sembla ser la justícia, o bé una certa forma d'ella. Proposàvem, per descomptat, i ho vam repetir moltes vegades, si ho recordes, que cadascú havia de tenir cura d'una sola cosa de les que afecten la ciutat, aquella per a la qual la naturalesa li hagi donat més aptituds."

"Cert que ho vam dir."

"I que certament la justícia és fer cadascú el d'ell i no dedicar-se a moltes coses, ho hem sentit de molta gent, i nosaltres mateixos ho hem repetit sovint."

"Sí, ho hem repetit."

"Doncs això" –vaig dir-li– "probablement, bon amic, és una certa manera de justícia, que cadascú faci el d'ell. Saps d'on trec els indicis?"

"No" –va respondre– "però digues-m'ho."

"Em sembla" –vaig explicar-li– "que a la ciutat el que resta a allò que hem vist, la tempraça, el coratge i la saviesa, és el que dóna eficàcia a tots tres, i quan ja han arribat a ser, els dóna conservació, mentre els inhabita. Per tant dèiem que la justícia seria el que resta a aquells tres, cas que els trobéssim."

"Totalment indiscutible" –assegurà.

"Tanmateix" –vaig afegir– "si calgués decidir quina d'aquestes tres preferentment, amb la seva presència, feia bona la ciutat, resultaria difícil de determinar si era la coincidència de magistrats i súbdits, o el manteniment de la concepció legal, entre els homes de guerra, del que és temible o no, o la vigilància i el seny entranyats en els governants, o si principalment fa bona la ciutat el fet que li

trobem dintre, en els infants, en les dones, els esclaus, els homes lliures, els professionals, els manats i els qui manen, el convenciment que cadascú, sigui el qui sigui, ha de fer només allò seu, sense barrejar-se en moltes coses."

"Fóra difícil de decidir, com no?" –va exclamar.

"Per tant, aquesta capacitat de fer tothom el seu ofici emularà, pel que fa a la **virtut de la ciutat**, la saviesa d'aquesta, i la templança, i el coratge."

"Sí, i molt" –va dir.

"¿Posaries, per tant, la justícia com a èmula d'elles pel que fa a la virtut de la ciutat?"

"Sí, totalment."

"Mira si et sembla bé això que segueix: ¿ordenaràs que a la ciutat siguin els magistrats els qui hi facin justícia?"

"Naturalment."

"I jutjaran més atrets per alguna altra cosa que no sigui això, que cadascú no arribi a posseir res que no sigui d'ell, però tampoc que no el privin del que sigui seu."

"No, sinó per això."

"Perquè és cosa justa?"

"Sí."

"¿Podem estar d'acord, doncs, que la justícia consisteix en la possessió i l'ús del que ens és propi i ens pertany?"

"Això mateix."

6.

"Això, doncs, és la injustícia. Ara tornem-ho a dir així: ¿la fidelitat a la pròpia comesa de la classe dels negociants, dels auxiliars, dels guardians, cadascuna d'elles fent la seva pròpia a la ciutat, a la inversa d'aquell altre, no serà la justícia i convertirà la ciutat en justa?"

"No cap altra" –em va dir– "em semblarà així que no sigui aquesta."

"No ho diguem amb veu massa forta" –vaig recomanar– "sinó que si aquesta forma ens va un per un als homes i queda reconegut que també en ells hi ha justícia, ja ho concedirem, perquè, què hi podríem dir? Però si no, examinarem alguna altra cosa. Ara acabem la investigació que hem començat en la creença que si provàvem de veure la justícia en qualsevol cosa més grossa que la tingui en si, aleshores veurem més fàcilment què és en un **individu concret**. I aquesta cosa ens semblà que era la ciutat, i vet aquí que l'hem edificada amb la màxima excel·lència possible, perquè sabem bé que es troba en una **ciutat bona**. Doncs, el que allà hem vist, traslladem-ho a l'individu. Si hi ha paritat la cosa anirà bé, però si en l'individu es veu alguna altra cosa, aleshores retrocedirem a la ciutat per fer més proves: mirant l'una i l'altre, posant-los en contacte i frec a frec potser farem que brilli la justícia com per pedres fogueres, i, en fer-se visible, la podrem fixar en nosaltres mateixos."

"Parles ben encaminat, i cal fer-ho així" –va dir.

"Ara bé" –vaig fer– "¿quan d'una cosa en prediquem que és el mateix que una altra, tant se val que sigui més gran o més petita, entenem que li és semblant, o que li és dissemblant en allò en què tal cosa es predica?"

"Semblant" –va dir ell.

"Doncs l'home just no diferirà en res de la **ciutat justa** en allò que és la forma essencial de la justícia, ans li serà igual."

"Igual" –va dir ell.

"I tanmateix la ciutat ens sembla certament justa perquè dins d'ella hi havia tres llinatges de naturaleses que feien cadascuna la seva comesa: i ens semblà temperada, coratjosa i sapient per altres determinades condicions i qualitats d'aquests mateixos llinatges."

"És veritat" –va dir.

"Doncs, bon amic, reputarem que l'individu que tingui aquestes mateixes formes essencials a la seva ànima es mereixerà amb raó els mateixos qualificatius que la ciutat quan les dites formes tinguin les mateixes condicions que les d'aquella."

"És totalment indiscutible" –va dir.

"Vet aquí" –vaig afirmar– "que altra vegada, oh admirable amic, hem recaigut en una petita reflexió pel que fa a l'ànima, veure si té en ella, o no, aquestes tres formes."

"El problema no em sembla petit." –va dir–. "Segurament, Sòcrates, és veritat el que diem, que el que és bell és difícil."

"Ho sembla." –vaig dir jo–. "I cal que sàpigues, Glaucó, que crec que amb mètodes tals com els que fins ara fem en la nostra discussió mai no arribarem a atènyer estrictament això que ens proposem, perquè el camí que hi duu és un altre, més llarg i complicat; aquest tanmateix deu desdir de la nostra conversa i investigació anterior."

"Caldrà conformar-nos?" –va dir–. "Perquè a mi, si més no ara per ara, m'és totalment suficient."

7.

"Bé, doncs" –vaig dir–, "per mi també serà suficient, en el conjunt."

"Au, no te'n cansis" –va fer-me ell– "i investiga."

"¿No ens caldrà, per tant, reconèixer, i molt, que a cadascun de nosaltres hi ha les mateixes formes de caràcters i maneres d'actuar que a la ciutat? A aquesta no li vénen si no és de nosaltres. Perquè fóra ridícul que algú sostingués que la **fogositat**, a les ciutats, no prové dels seus habitants, que, certament, en detenen la causa, com els de la Tràcia i l'Escítia i quasi tots els llocs del món, o cregués que l'amor a la **saviesa**, entre nosaltres, té per principal causa el paratge, o encara, que l'amor als diners no es deu a l'avarícia dels fenicis o dels naturals d'Egipte."

"Tens tota la raó" –va dir.

"Doncs la cosa és així" –vaig fer jo– "i no és difícil adonar-se'n."

"De debò que no."

8.

"Vet aquí doncs" –vaig dir jo– "que encara que amb dificultats hem arribat a terme, hem arribat raonablement a la conclusió que les diverses parts que hi ha a la ciutat també són a l'ànima de cada individu, i en el mateix nombre."

"Sí, hi són."

"Per tant, ¿no serà ja forçós, certament, que si quelcom determinat fa la ciutat sàvia, l'individu també ho sigui, i pel mateix?"

"Naturalment, ho serà."

"¿I això que fa l'**individu coratjós** fins a tal punt, això mateix fa la ciutat coratjosa fins al mateix punt, i que individu i ciutat tinguin així totes les altres coses pel que fa a la virtut?"

"Forçosament."

"I em penso, Glaucó, que direm que un home és just de la mateixa manera que la ciutat era justa."

"També això és totalment indiscutible."

"I no hem oblidat de cap manera allò, que la ciutat era justa perquè, de les tres menes de gent que té, cadascuna d'elles fa el que li pertoca."

"No crec pas que no hàgim oblidat" –digué.

"De tota manera cal no oblidar que cadascú de nosaltres serà just i farà el que li pertoqui només si cadascuna de les seves parts individuals fa el que li correspon."

"Certament, cal no oblidar-ho."

"Per tant, governar correspon a la **part racional**, perquè és sàvia i té previsió sobre tota l'**ànima**, i a la fogositat li correspondrà ser súbdita i aliada de la part racional."

"Totalment."

"I que d'allò que dèiem, ¿que la mescla de música i de gimnàstica les farà acordar, una tesant i nodrint amb paraules i ensenyaments bells, i l'altra afluixant amb els seus consells i amansint amb harmonia i ritme?"

"És totalment segur."

"I aquests dos, pujats així, formats de debò en els seus deures, que han après, s'imposaran a la part concupiscible, la qual ocupa l'espai més gran de l'ànima i és naturalment insaciable de diners; vigilaran, doncs, el concupiscible, que no s'ompli dels anomenats plaers corporals, que no es torni gran i fort, i que ja no faci el que li pertoca, sinó que provi d'esclavitzar i governar el que per naturalesa no li correspon, i capgirar la vida de tots."

"Ha de ser exactament així."

I jo vaig dir: "¿I no seran aquestes dues parts les que vetllaran més bé per tota l'ànima i per tot el cos, la primera deliberant, la segona lluitant a favor d'ella, obeint a la que regeix i complint el que decideixi mitjançant el coratge?"

"Això mateix."

"I anomenarem coratjós, segons aquesta última part, l'individu sempre que la seva fogositat salvaguardi, per mitjà de plaers i dolors, el que la raó dona per terrible, o no."

"Totalment correcte" –va dir ell.

"I l'anomenarem **savi** per aquella petita part per la qual es governava a si mateix i ho proclamava tot, part que posseïa el saber del que convé a cada part, i al conjunt de les parts, que són tres."

"Molt bé."

"I què més? ¿No direm de tal home que és temperat per l'amor i harmonia d'aquestes parts, quan la que mana i les dues que obeeixen estan d'acord que la part racional ha de governar, i no li van en contra?"

"La temprança" –digué ell– "de debò que no és pas altra cosa ni en la ciutat ni en l'individu."

"Però l'home just, ho serà per allò que hem dit tantes vegades."

"És totalment indiscutible."

"Doncs què?" –vaig dir jo– "No fa por que la justícia se'ns esmussi perquè sembli ser quelcom distint de com se'ns mostrava a la ciutat."

9.

"Per tant, tenim totalment acomplert el somni que dèiem sospitar, que tan bon punt iniciàvem la fundació de la ciutat, probablement ja ens venia a l'encontre, per obra d'un déu, com un principi i model de la justícia."

"Doncs sí, és totalment així."

"Sí, Glaucó, teníem efectivament com una semblança de la justícia, la qual ens va aprofitar, allò que el qui **per naturalesa** és sabater ha de fer sabates i no pas res més, i el qui és constructor, construccions, i així mateix en totes les altres coses."

"Ho sembla."

"En veritat tanmateix la justícia tal com es mostrà, era una cosa d'aquesta mena, però no en les accions exteriors en relació a allò que pertany als homes, sinó en relació amb l'activitat autènticament íntima, de cara a l'individu mateix i al seu ofici, per tal com no permet que res en ell executi el que no li pertoca, ni que les diverses forces de la seva ànima s'interfereixin mútuament en llurs afers, sinó que assigna a cada part el que veritablement li correspon, i l'individu es domina i s'ordena, i és amic de si mateix, i es posa les tres parts **en concòrdia**, ordenadament com les tres notes principals de l'escala musical, el to baix, i l'alt, i el mitjà, i els que hi hagi encara entre aquests, i ho enllaça tot, i sigui com sigui en surt *un* de tots, temperat i ple d'harmonia, i des d'aleshores en tot el que s'emprèn, tant si treballa per enriquir-se, com si té cura del seu cos, com si actua en política, o si negocia amb particulars té per justa i l'anomena tal i **bella l'acció** que manté i contribueix a realitzar aquest estat de l'ànima, i té per saviesa el saber que inspira aquesta acció; contràriament anomena **injusta** l'acció que destrueix aquest estat, i ignorància l'opinió que inspira aquesta acció."

"Tens tota la raó, Sòcrates" –va dir ell.

"D'acord" –jo que vaig fer– "si afirmem que hem trobat l'home i la ciutat justos i la justícia que hi ha en ells, em sembla que de cap manera no donaríem la impressió de mentir."

"No, per Zeus!" –va dir ell.

"Ho establím, doncs?"

"Ho establím."

10.

"Està bé", –vaig dir jo– "a continuació crec que cal examinar la injustícia"

"Evidentment."

"¿I no serà necessàriament com una revolució de les **tres parts**, i un posar-se on no et demanen i un comaratge, i una revolta d'una part contra el tot de l'ànima, perquè governi en ella la part a la qual no correspon, és a dir, aquella tal a la qual per naturalesa correspon de servir, i a l'altra no, perquè pertany a la classe governant? És això el que em penso que direm, i afegirem que en la pertorbació i l'extraviament d'aquestes coses radiquen la injustícia, la intemperància, la covardia, la ignorància, ras i curt, tota la maldat."

"Sí, ho són de debò."

"Per tant" –vaig dir jo– "el fer injustícies i el ser injust, i, per altra banda, el fer obres justes, tot això per a nosaltres ja és clar i evident, si és que ho són la justícia i la injustícia."

"I com?"

"Resulta que no hi ha cap diferència" –vaig dir– "entre **els qui estan bons** i els qui estan malalts, els primers en l'ànima i els segons en el cos."

"Com no hi ha diferència?" –preguntà.

"Les coses sanes produeixen salut, les malalties **malaltia**."

"És indiscutible."

"El produir salut és fer que les parts del cos es disposin a regir i a regir-se mútuament segons naturalesa, el causar malaltia és regir i regir-se mútuament per quelcom contra naturalesa."

"Sí, és així."

"Per tant" –vaig deduir– "fer obra justa és disposar que les coses de l'ànima regeixin i es regeixin entre elles segons naturalesa, i cometre injustícia és disposar que regeixin i es regeixin contra la naturalesa per qualsevol altra cosa."

"Perfecte" –va dir ell.

"Doncs la **virtut**, pel que sembla, serà una certa salut, i bellesa, i bona disposició de l'ànima, i el vici una debilitat, una malaltia, una impotència."

"Exactament així."

"De manera que els capteniments honrats duen a l'adquisició de la virtut, i els vergonyosos a la del vici."

"Forçosament."

Llibre VII: 514a-520a, [520b- 532a], 532b-535a

11.

«Has tornat a oblidar, bon amic» –vaig reprendre–, «que l'objectiu de la llei no és que a la ciutat hi hagi un llinatge que s'ho passi molt bé, sinó que s'enginya perquè aquest sigui l'estat general de la ciutat, fent concordar els ciutadans per la persuasió i també per la força, fent que es transfereixin entre ells els profits en què cadascú pugui beneficiar la comunitat, i que la llei mateixa introdueix aquests homes a la ciutat no perquè tothom campi per on vulgui; la llei utilitza aquests homes per reforçar els vincles de la ciutadania.»

«T'ens raó» –va reconèixer–, «me n'havia oblidat.»

«Adona't, doncs, Glaucó» –vaig dir-li–, «que no fem cap **tort** als qui entre nosaltres es dediquin a la filosofia, sinó que els parlarem amb justícia quan els obligarem a vetllar pels altres i a vigilar-los. Perquè els direm això, que els qui a les altres ciutats esdevenen **filòsofs**, és natural que no participin dels afers d'ella, perquè ells es fan filòsofs lliurement i contra la voluntat de qualsevol constitució, i que és molt raonable que el qui ha crescut per si mateix, ja que no deu a ningú el fet d'haver pujat, tampoc no s'agradi d'abonar a ningú el preu de la seva criança. Però nosaltres us hem procreat com els reis i els caps en els eixams, per a vosaltres i per a la resta de la ciutat, més ben educats i més perfectament que aquells, i més capaços de participar d'un domini i de l'altre. Per tant, hem de tornar a baixar, cadascú quan li toqui, a la vivenda dels altres i us heu d'acostumar a mirar en la fosca; en habitar-vos-hi hi veureu deu mil vegades més bé que els d'allà, i reconeixereu cada **imatge** i el que representa, perquè haureu contemplat prèviament la bellesa veritable, i la justícia veritable, i el bé veritable. I així la ciutat serà habitada a la llum del dia, i no com entre somnis, com ara moltes ho són per gent que brega amb les **ombres** i que es barallen entre ells pel govern, com si governar fos una gran cosa. En tot cas la veritat és aquesta: la ciutat en la qual els qui es disposen a governar són els qui menys ho prueixen serà indiscutiblement la més ben administrada, i on hi haurà menys revoltes. I ocorrerà el contrari en aquella que tingui uns estadistes a la inversa.»

«És exactament així» –va dir.

12.

«Jo, per la meua part, penso» –vaig continuar– «que si la investigació de **dels objectes que fins ara hem repassat** s'adreça al que ells tenen en comú i que els fa afins, i que hi resulten conjuntats tal com es corresponen, en aquest cas la nostra dedicació pot aportar alguna cosa al que pretenem, i aleshores el nostre esforç no és en va; ara, si la cosa no és així, sí que és en va.»

«A mi em fa el mateix efecte» –va dir-me ell–, «però, Sòcrates, això és un treball gegantí.»

«Ja el preludi?» –vaig preguntar-li–. «¿O a què et refereixes? ¿És que no sabem que tot això és el preludi de la melodia en si que haurem d'aprendre? I no em sembla, de cap manera, que els dialèctics hi siguin precisament hàbils.»

«No, per Zeus!» –ell que em va fer–, «tret d'alguns, molt pocs, que alguna vegada casualment he encertat.»

«Però vejam» –vaig dir–, «els qui no són capaços de demanar o retre compte de res, ¿et penses que sabran alguna cosa d'aquestes que diem que cal saber?»

«Això sí que no, de cap manera!» –va dir.

«¿Doncs no és aquesta, Glaucó» –vaig preguntar-li– «la mateixa melodia que la dialèctica executa? Per tal com és atesa només amb el pensament, d'aquesta melodia n'és una imitació aquell poder de la visió del què dèiem que malda per contemplar ja les bèsties en si, i els estels en si, i finalment fins i tot el sol en si. Igualment quan algú s'emprèn per la dialèctica i sense cap percepció, només per la raó, d'avançar fins allò que cada cosa essencialment és, i no se'n desdiu fins que amb la mateixa intel·lecció abraça el que és el bé en si, aleshores ha arribat a la perfecció de l'intel·ligible, tal com l'altre ha arribat al cim del que és visible.»

«Sí, de cap a peus» –digué.

«I què? Aquest camí, no l'anomenes dialèctica?»

«Sí, com altrament?»

«I no dubtis» –vaig indicar-li– «que el treure's del damunt les cadenes, i el fet de girar-se de les ombres cap a les imatges i cap a la llum, i el de pujar des de la caverna al lloc batut pel sol, encara tanmateix amb la incapacitat subsistent de veure les bèsties en si, i les plantes en si i la llum solar en si, però podent veure'n els reflectiments divins que es contemplen en les aigües i en les ombres dels sers veritables, no ja les ombres d'imatges projectades per una altra llum que, comparada amb del sol, s'hi assembla, tota aquesta dedicació a les arts que hem recorregut ho proporciona, la qual enlaira la part òptima de l'ànima a la contemplació de l'òptim dels sers, de la mateixa manera que abans la part més lluminosa del cos pujava a la més esplèndida del domini corporal i visible.»

«Jo ho admito així» –va dir ell–, «tot i que em sembla d'acceptació molt difícil, però d'altra banda també se'm fa molt difícil no acceptar-ho. Tanmateix, ja que això, no caldrà pas limitar-nos a sentir-ho una vegada, sinó que hi tornarem, i fins i tot sovint, deixem-ho en aquesta situació que diem, i emprenem la melodia mateixa, per recórrer-la tal com hem recorregut el preludi. Digues, doncs, la raó del poder de la dialèctica, les espècies en què es divideix, i, encara, els seus camins, perquè en últim terme són els qui menen al lloc on hi ha repòs de la ruta pels qui hi arriben, i el final del trajecte.»

13.

«De manera» –vaig dir jo– «que només el mètode dialèctic va per aquest camí, perquè suprimeix així totes les hipòtesis i ateny el principi mateix, en el qual es confirma, i l'ull de l'ànima, realment tapat per una mena de llot bàrbar, l'estreba suaument i el fa pujar amunt: se serveix, a tall d'auxiliars i d'assistents, en la conversió, de les arts que hem resseguit. Sovint les hem anomenades "saber" a causa del costum, però els cal un altre nom, més clar que el d'opinió, però més fosc que el de saber; en algun lloc d'abans l'hem definit com "reflexió". Però em sembla que aquí no es tracta pas d'una discussió de noms, quan tenim davant una investigació de temes tan importants.»

«No, no es tracta d'això» –va dir–. [«En tenim prou amb un nom que faci veure clarament el nostre pensament.»]

«Doncs ens bastarà» –vaig fer jo– «tal com abans, la primera part, anomenar-la saber, la segona, enteniment, la tercera, creença, i la quarta, semblança, i aquestes dues últimes opinió, i les dues primeres intel·lecció; l'opinió és sobre la gènesi i la intel·lecció sobre l'essència, i la relació que l'essència té amb la gènesi la té la intel·lecció amb l'opinió, i el saber amb la creença i l'enteniment amb la semblança. Tanmateix l'analogia i la diferència d'allò a què cadascuna d'aquestes coses es refereixen i la divisió en dues parts de cadascun d'aquests dominis, vull dir l'opidable i l'intel·ligible, això, deixem-ho córrer, Glaucó, perquè no ens multipliqui les qüestions més que ja el que hem tractat.»

«El que és jo» –va declarar–, «en la resta, fins al punt en què et puc seguir, hi estic d'acord.»

«¿I anomenes també "dialèctic" el qui capeix el sentit de l'essència de totes les coses? ¿I el qui no l'assoleix, com menys pugui donar-se'n raó, a ell mateix i als altres, tant menys diràs que té enteniment d'aquestes coses?»

«Com podria no dir-ho?» –comentà.

«Doncs pel que fa al bé, passa el mateix: el qui no està en situació de determinar, distingint-la de tota la resta per mitjà d'un raciocini, la idea del bé i el qui, tal com en un combat, no s'obre pas a través de tots els atacs, maldant en la lluita no per l'opinió sinó per l'essència, i no s'imposa per un raonament indiscutible, del qui es troba en aquestes condicions ni diràs que sap el bé en si ni cap altra mena de bé, sinó que, com sigui, ha arribat a fregar un ídol, una opinió, no un saber, i que, aquesta vida d'ara, la passa ensopit i somiant, i aquí no arribarà a desvetllar-se, perquè abans arribarà a l'Hades, on dormirà un son definitiu.»

«Sí, per Zeus!» –va dir– Això, ho sostindrè amb totes les meves forces.»

14.

«Per tant, ¿n'hi haurà prou que cadascú es dediqui a la **dialèctica**, de manera intensa i assídua, això sí, i exclusivament, sense fer res més, i que s'hi exerciti tal com practicava els exercicis corporals de la gimnàstica, i això el doble d'anys que el d'abans?»

«En proposes sis o bé quatre?» –preguntà.

«Tant se val, posa-n'hi cinc» –li vaig dir–. «Però després d'això els pertocarà davallar de nou a aquella **caverna**, i s'hi veuran forçats a dirigir els afers de la guerra i a exercir els càrrecs propis dels joves, perquè per inexperiència no quedin ressagats dels altres. I encara ara en tot això caldrà que siguin revisats, a veure si es mantenen fermes quan els estiregassen per tot arreu, o bé si es remouen, mal que sigui només una mica.»

«¿I per a tot això?» –preguntà– «quant de temps estableixes?»

«Quinze anys» –vaig respondre–. «I quan hagin fet cinquanta anys, els qui hagin sobreviscut i excel·lit en tot i per tot arreu en obres i en saber, els menarem ja a la cima, i els obligarem que mirin al seu davant amb l'**ull de l'ànima** i que contemplin el que per si mateix confereix la llum a tot, i quan hagin esguardat el bé essencial el facin servir per model per a mantenir-se ells mateixos, i els seus conciutadans, i la ciutat en bon ordre durant la resta de la vida, cadascú on li pertoqui, de manera que ells es dedicaran la major part del temps a la filosofia, però cadascun, quan per sorteig li correspongui, acceptarà els treballs dels afers públics, i s'encarregarà del govern en gràcia a la ciutat, no pas perquè amb això faci una cosa bella, però sí necessària. I així aleshores podran quan el seu torn n'hagin format d'altres i hagin deixat a la ciutat més **guardians** que ocupin el seu lloc, anar a viure a les illes dels benaurats. I, posat que la Pítia ho autoritzi, la ciutat, per la seva part, els bastirà monuments i els oferirà sacrificis com a genis benignes o, si més no, com a homes benaurats i divins.»

«Excel·lentment, Sòcrates» –va dir–, «ens has presentat els governants, a tall d'escultor ben hàbil.»

«Però també les governants, Glaucó» –vaig observar–. «Perquè em penso que, tot el que he dit, no ho he dit pas més per homes que per dones, ja que també entre elles n'hi ha moltes dotades de naturalesa suficient per a això. »

«D'acord» –va dir–, «perquè també les dones hauran de participar exactament igual en tot el dels homes, tal com ja ho hem exposat.»

15.

«I ara, què?» –vaig dir– «¿Estem d'acord que el que hem dit de la **ciutat** i de **la seva constitució** no es limita a ser un desig piadós, sinó coses difícils, però tanmateix viables, com sigui, i no pas d'altra manera de com han estat dites quan **filòsofs veritables**, un o més d'un, arriben al cim del poder de la ciutat, i menyspreen els avantatges actuals, perquè els tenen per innobles, per un no res, i només aprecien el que és recte i allò que se'n deriva, i la justícia com la cosa més sublim i necessària, i es dediquen a promoure-la quan s'adrecen a organitzar la seva ciutat?»

«I com?» –preguntà ell.

«Així: els qui, a la ciutat, tinguin deu anys fets, els enviaran a la campanya, i s'encarregaran dels seus fills, i els pujaran no pas amb els costums d'ara, que tenen també els seus pares, sinó que els educaran segons els seus usos i principis propis, que són els que nosaltres abans hem exposat. ¿I no serà així com amb la màxima rapidesa i facilitat restaran establertes la ciutat i la constitució que ja hem descrit, i aquella gaudirà de felicitat i prestarà **els màxims serveis al poble** en el qual s'estableixi?»

«Sí, i molt, de debò» –va dir–. «Em sembla que has dit molt bé com es realitzarà, si és que alguna vegada arriba a fer-ho.»

«¿No està, doncs, llest el nostre discurs pel que fa a aquesta ciutat i a l'home que li és homologable? Per a mi és clar que, d'alguna manera, ja podem dir com ha de ser un home tal. »

«Sí, és clar» –va concloure–, «i d'això que preguntes, em sembla que la cosa està ben llesta.»